

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Merta edemmäs kalaan

Euroopan ulkopuolisen työharjoittelun kehittäminen Humanistisessa ammattikorkeakoulussa

Lidia Pirilä

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (240 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 8 / 2018

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Lidia Pirilä	Sivumäärä 36 ja 3 liitesivua
Työn nimi Merta edemmäs kalaan - Euroopan ulkopuolisen työharjoittelun kehittäminen Humanistisessa ammattikorkeakoulussa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Jyrki Simovaara	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Humanistinen ammattikorkeakoulu, Timo Sorvoja	
Tiivistelmä <p>Tämä opinnäytetyö pyrkii kehittämään työn tilaajan, Humanistisen ammattikorkeakoulun, Euroopan ulkopuolelle suuntautuvia työharjoitteluita. Työn tavoitteena on kartoittaa harjoittelun tehneiden opiskelijoiden kokemuksia ja tuottaa niiden pohjalta konkreettisia kehitysehdotuksia Humakille. Näillä ehdotuksilla voidaan kehittää tilaajan toimintaa ja maksimoida opiskelijoiden saama hyöty harjoitteluista tulevaisuudessa.</p> <p>Keräsin aineistoa haastattelemalla sähköpostitse eri ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijoita, jotka olivat suorittaneet työharjoittelun Euroopan ulkopuolisessa maassa opintojensa aikana. Valitsin haastatella opiskelijoita oppilaitosten työntekijöiden sijaan, jotta saisin työhöni opiskelijoiden näkökulmia heidän harjoitteluprosessinsa aikana saamastaan tuesta. Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lisäksi oli tärkeä haastatella muiden koulujen opiskelijoita, jotta sain tietää muiden koulujen opiskelijoiden kokemukset heidän oppilaitostensa harjoittelukäytännöistä ja pystyin vertaamaan niitä keskenään. Teoriaosuuden tukena olen käyttänyt Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kirjoittamia harjoitteluraportteja ja muita aihetta käsitteleviä opinnäytetöitä.</p> <p>Haastattelujen tuloksista selvisi, että moni harjoittelun tehnyt koki harjoittelun järjestelyissä olleen parantamisen varaa. Parannuksia toivottiin rahoituksen hankintaan tai sen kanssa auttamiseen, tehtävien selkeyttämiseen, sekä aiemmin harjoittelun tehneiden opiskelijoiden kokemusten jakamiseen.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksia voivat hyödyntää Humanistisen ammattikorkeakoulun lisäksi muut oppilaitokset koulutusaloista riippumatta.</p>	
Asiasanat kehittäminen, kansainvälisyys, työharjoittelu, hallinto, prosessi	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Cultural Management

ABSTRACT

Author Lidia Pirilä	Number of Pages 36 pages + 3 attachments
Title Improving HUMAK University of Applied Sciences' internship programs outside of Europe	
Supervisor(s) Jyrki Simovaara	
Subscriber and/or Mentor HUMAK University of Applied Sciences, Timo Sorvoja	
Abstract <p>The purpose of this thesis is to improve the practical training proceedings of Humak University of Applied Sciences that take place outside of Europe. The aim is to survey the experiences of students who have completed practical training and propose new procedures to develop the training. These proposals seek to advance the way the subscriber (Humak UAS) operates and to maximize the benefits that the students can gain in the future.</p> <p>I gathered the material by interviewing Finnish students in tertiary education who had carried out practical training in countries outside of Europe during their studies. I chose to interview students instead of the employees of the schools to gain insight into the amount and quality of the support they received during their practical training process. It was important to interview students from other universities as well as the students of Humak University of Applied Sciences, so that I could compare their experiences. In addition to the interviews and theory, I used the practical training reports and other theses of the Humak students to further examine the topic.</p> <p>After analyzing the students' responses I was able to determine that many found the practical training procedures lacking. They hoped for improvement in figuring out the financing, clarifying the tasks that needed to be done during the training, and in sharing the experiences of the previous trainees. The results of the thesis can be utilized at both Humak UAS and other tertiary education institutes.</p>	
Keywords improvement, international, internship, practical training, administration, process	

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 HUMANISTISEN AMMATTIKORKEAKOULUN HARJOITTELUT	7
2.1 Kansainvälisyys Humakissa	7
2.2 Kansainväliseen työharjoitteluun lähteminen	9
2.3 Kansainvälisen työharjoittelun rahoittaminen	10
2.4 Ulkomailla suoritettavan työharjoittelun hyöty opiskelijalle	11
3 AINEISTON KERÄÄMINEN	12
3.1 Haastattelujen teettäminen	13
3.2 Opiskelijoiden raportit	14
3.3 Sähköpostihaastattelut	15
4 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI	17
4.1 Harjoittelu ulkomailla	18
4.2 Koulun osuus harjoittelussa	20
4.3 Lähtövalmennus ja harjoittelun rahoitus	21
4.4 Oppilaitosten tuki harjoitteluprosessissa	23
5 KEHITYSEHDOTUKSET	26
5.1 Ennen harjoittelua	26
5.2 Harjoittelun aikana	30
5.3 Harjoittelun jälkeen	32
6 LOPUKSI	33
LÄHTEET	35
LIITTEET	37

1 JOHDANTO

Idea kehittää Humanistisen ammattikorkeakoulun (myöhemmin Humak) Euroopan ulkopuolista työharjoittelua syntyi minun ollessani työharjoittelussa Yhdysvalloissa syksyllä 2017. Harjoittelu ulkomailla oli pitkäaikainen haaveeni ja suuri syy siihen, miksi hakeuduin opiskelemaan kulttuurituottajan tutkintoa. Kokemuksieni kautta olin oppinut, että harjoittelupaikka on helpompi saada, jos opiskelee tutkintoa ja on kirjoilla jossain oppilaitoksessa.

Työharjoitteluni oli minulle hyvin antoisa, mutta havaitsin harjoitteluprosessin käytännön järjestelyissä jonkin asteisia puutteita. Esimerkiksi vaihtoon valmentavasta kursista, joka oli kuitenkin kolmen opintopisteen arvoinen, sain kuulla vasta harjoittelun jälkeen. Tein harjoitteluun liittyvät valmisteluni hyvin itsenäisesti, mikä saikin minut miettimään, että mikäli apua niissä tarvitsisi, olisiko sitä tarjolla. Keskusteltuani muiden työharjoittelunsa ulkomailla suorittaneiden opiskelijoiden kanssa ja lueskeltuani Humakin opiskelijoiden kansainvälisiä harjoitteluraportteja huomasin, että meillä kaikilla oli ideoita, joilla parantaa harjoittelukokemuksia, esimerkiksi rahoituksesta tiedotusta ja koululle palautettavien tehtävien suoritusta. Näiden havaintojen pohjalta koin, että Humak hyötyisi aiheesta käsittelevästä selvityksestä.

Työn tilaaja, Humakin kansainvälisyyskoordinaattori Timo Sorvoja, tunnisti myös tarpeen juuri Euroopan ulkopuolelle suuntautuvien harjoitteluiden kehityksessä, koska sellaista ei aiemmin oltu tehty. Humakille oli tehty kaksi Erasmus-harjoitteluita käsittelevää opinnäytetyötä: "Humanistisen ammattikorkeakoulun Erasmus - ulkomaanharjoittelun kehittäminen" (Virkamäki 2015) ja "Ulkomaan työharjoittelu osana kulttuurituottajan ammatillista kasvua" (Pänkäläinen 2013), mutta ne keskittyvät Erasmus-harjoitteluihin ja niiden käytäntöihin, jotka poikkeavat Euroopan ulkopuolisesta harjoittelusta monin tavoin.

Muita kansainvälisiä työharjoitteluita ja niiden kehittämistä koskevia opinnäytetöitä löytyy ammattikorkeakoulujen opinnäytetyö- ja julkaisutietokannasta Theseuksesta vain neljä. Savonia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden Kumpulän ja Janatuisen 2010 tekemä "Kokemuksia kansainvälisestä maatalousharjoittelusta ja harjoittelukir-

jan kehittämistä" keskittyy Savonian harjoittelukäytäntöjen kehittämiseen ja harjoitteluoppaan sisällön parantamiseen ja englanniksi kääntämiseen. Iida Lahden vuonna 2013 kirjoittama "Making practical training a success : case: international practical training process at Lahti University of Applied Sciences" ja Linda Kaitsalmen vuonna 2013 kirjoittama "Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopiskelijoiden kansainvälisen työharjoittelun opas" pureutuvat myös harjoittelun kehittämiseen. Lopullisena tuotoksena molemmissa on opas oppilaitoksen kansainväliseen harjoitteluun haluaville opiskelijoille. Jaan-Pauli Kimpimäen vuonna 2011 tehdyssä, aihetta käsittelevässä opinnäytetyössä, "Quality Assurance of International Work Placements in Kymenlaakso University of Applied Sciences Business Department", arvioidaan Kymenlaakson ammattikorkeakoulun kansainvälisen työharjoittelun onnistumista opiskelijoiden näkökulmasta ja tehdään kehitysehdotuksia oppilaitokselle.

Omalla opinnäytetyölläni etsin vastauksia kahteen peruskysymykseen:

1. Kuinka tyytyväisiä opiskelijat olivat työharjoitteluprosesseihinsa ja koulujensa osuuteen sen järjestämisessä?
2. Miten harjoitteluita voidaan kehittää ja varmistaa niistä saatavan hyödyn maksimoiminen?

Työn alussa käyn läpi Humakin nykyisiä toimintamenetelmiä ja käytäntöjä Euroopan ulkopuolisessa työharjoittelussa. Työni tulokset, eli konkreettiset kehitysehdotukset, selvitin haastatteleamalla eri koulujen opiskelijoita (haastattelupohjat: liitteet 1 ja 2), lukemalla Humakin opiskelijoiden harjoitteluraportteja ja yhdistellen näihin teoriaa. Tuloksia vahvistivat myös omat kokemukseni harjoittelusta.

Opinnäytetyön tilaajat, Humak ja sen kansainvälisyyskoordinaattori Timo Sorvoja, voivat hyödyntää opinnäytetyössäni esiteltyjä havaintoja ja kehitysideoita Humakin tulevissa Euroopan ulkopuolelle suuntautuvissa työharjoitteluissa.

2 HUMANISTISEN AMMATTIKORKEAKOULUN HARJOITTELUT

Ammattikorkeakoulututkintoa varten opiskelijan täytyy suorittaa harjoitteluja vähintään 30 opintopisteen eli 800 tunnin verran. Harjoittelut suoritetaan yleensä 10-20 opintopisteen jaksoissa, mutta niistä saa myös muodostaa laajempia oppimiskokonaisuuksia. Yleinen käytäntö on, että opiskelijan harjoittelu kestää noin kolme yhtäjaksoista kuukautta. (Humak 2016c, 4.) Tämä on usein myös harjoittelijoita vastaanottavan organisaation toive. Haastattelin tätä opinnäytetyötä varten Euroopan ulkopuolella työharjoittelunsa tehneitä opiskelijoita, joiden mielestä pidemmässä harjoittelujaksossa ehtii oppia enemmän ja päästä sisään työyhteisöön. Harjoitteluja voi suorittaa niin kotimaassa kuin ulkomaillakin.

Harjoittelun tarkoituksena on saavuttaa ennalta määritellyjä oppimistavoitteita työskentelemällä suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti opiskelijan työharjoittelupaikassa. Työn tulisi olla sekä tutkivaa että kehittävää ja sen vastapainoksi pitäisi lukea työharjoitteluun olennaisesti liittyvää kirjallisuutta. Harjoittelun loppuksi opiskelijan tulisi käydä arviointikeskustelu ohjaajansa kanssa ja saada ohjaajalta myös kirjallinen arvio, jonka opiskelija liittää loppuraporttiinsa, jossa hän peilaa harjoittelussa oppimiaan käytännön asioita lukemaansa kirjallisuuteen. (mt., 4-8.) Harjoittelun jälkeen opiskelija esittelee harjoittelunsa vielä työelämäseminaarissa muiden opiskelijoiden kanssa (mt., 17).

2.1 Kansainvälisyys Humakissa

Humanistisen ammattikorkeakoulun, eli Humakin visio vuodelle 2020 on olla reilua ja yhteisöllistä Suomea kehittävä kansainvälinen ja yhteiskunnallinen korkeakoulu (Humak 2016b, 4). Kansainvälisyys ilmenee opinnoissa monin eri tavoin: opiskelija voi opintojensa aikana tehdä ulkomailla työharjoittelun, opiskella vaihto-oppilaana ammattikorkeakoulun yhteistyökouluissa, käydä tutustumis- tai opintomatalla tai osallistua kansainvälisiin tutkimus- ja kehityshankkeisiin, joita Humakissa on usein tarjolla. Suomessa voi käydä ulkomaisten vierailijoiden luennoilla, toimia ohjaajana monikult-

tuurisille ryhmille, tutustua vaihto-opiskelijoihin Humakissa, ottaa opintotarjottimelleen kansainvälisyysopintoja ja osallistua vieraskieliseen opetukseen, jota on tarjolla eri kampuksilla ja myös eri ammattikorkeakouluissa. (Humak 2016a.) Opiskelija voi myös itsenäisesti käydä esimerkiksi luennoilla tai seminaareissa vaikka ulkomaanmatkan yhteydessä ja kirjoittaa kokemuksestaan raportin, jolloin sen voi lukea vaapaavalintaisiin opintoihin.

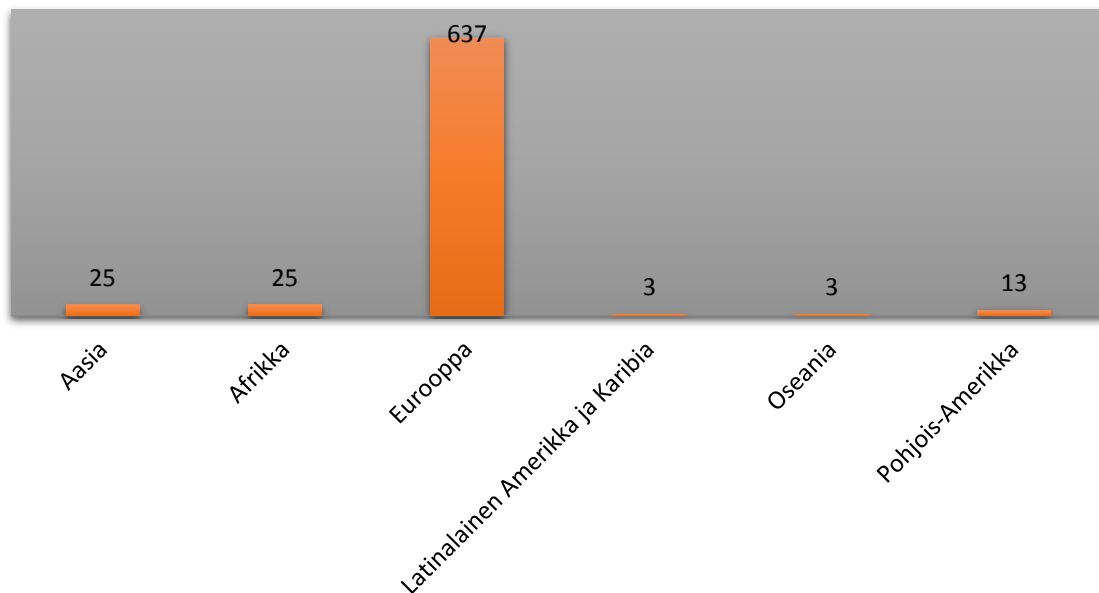
Humak pyrkii siihen, että joka kolmas opiskelija osallistuisi ulkomaiseen vaihtoon (Humak 2016a). Vaihto käsittää siis sekä vaihto-opiskelijat että työharjoittelijat, eikä työharjoitteluun lähtevistä opiskelijoista pidetä erikseen lukua. Oppilaitos tekee kansainvälistä yhteistyötä monen ulkomaisen korkeakoulun kanssa ja lähettää opiskelijoitaan opiskelemaan heille. Humak myös toivottaa tervetulleeksi vaihto-opiskelijoita, mutta kuten alla olevasta taulukosta voi huomata, Humakista lähtee ulkomaille opiskelijoita noin puolet enemmän kuin mitä Humakiin saapuu opiskelijoita (Opetushallituksen tilastopalvelu 2018).

Vuosi	Lähtevät opiskelijat	Saapuvat opiskelijat
2010	79	247
2011	89	44
2012	97	47
2013	75	66
2014	114	72
2015	90	53
2016	83	44
2017	80	53

Taulukko 1: Humakista ulkomaille lähtevien ja ulkomailta saapuvien opiskelijoiden määrä vuosittain.
Lähde: Opetushallituksen tilastopalvelu (2018).

Alla olevassa kaaviossa näkyvät maanosat, joihin Humakista on lähdetty kansainväliseen vaihtoon ja maihin lähteneiden opiskelijoiden kokonaismäärä vuosina 2010-2017. Ehdottomasti suosituin maanosa on Eurooppa, johon on suuntautunut 90% Humakin lähtevistä vaihdoista kyseisenä ajanjaksona. Toista sijaa jakavat Afrikka ja Aasia ja kolmantena on Pohjois-Amerikka.

Maanosat, joihin Humakin vaihdot ovat suuntautuneet vuosina 2010-2017

Kuva 1: Humakin vaihdon kohdemaanosat ja niihin lähtevät opiskelijamäärät vuosilta 2010-2017. Lähde: Opetushallinnon tietopalvelu (2018)

2.2 Kansainväliseen työharjoitteluun lähteminen

Humak ohjeistaa opiskelijaa ottamaan selvää vastaanottavan koulun tai organisaation tarjoamista mahdollisuuksista ja niiden sovittamisesta opiskelijan omaan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan jo ennen harjoitteluun tai vaihtoon pyrkimistä. Työharjoittelussa suoritettavien työtehtävien täytyy siis sopia opiskelijan opintoihin, jotta ne voidaan opinnollistaa, eli niistä voi saada opintopisteitä. Koulun sisäisessä kanavassa, Pepissä, ilmoitetaan aika ajoin ulkomaisista työharjoittelumahdollisuuksista, mutta suurin osa tätä työtä varten haastattelemistani opiskelijoista kertoi löytäneensä työharjoittelupaikan itselleen täysin omatoimisesti esimerkiksi Facebookista tai Googlestä. Myös Humak ohjeistaa harjoittelupaikan itsenäiseen etsimiseen. (Humak 2018.)

Humakin kansainväliseen opiskelijavaihtoon ja harjoitteluun lähtevän opiskelijan opissa painotetaan kulttuurien eroavaisuuksia ja kehoitetaan tekemään taustatutkimusta kohdemaasta ennen lähtöä. Tämä on hyvä neuvo, koska työkulttuurit ja -harjoittelut ovat erilaisia maasta riippuen. Opiskelijaa rohkaistaan myös kyselemään

kokemuksia aiemmin vaihdossa olleilta opiskelijoilta, mutta sen konkreettisempia neuvoja tällaisten opiskelijoiden löytämiseen tai heihin yhteyden saamiseen ei anneta. (Humak 2018.)

Ennen kansainväliseen vaihtoon lähtemistä täytyy opiskelijan Humakin oppaan mukaan käydä vaihtoon valmentava opintojakso ja osallistua lähtövalmennukseen. Myös kielitaitovaatimus mainitaan, mutta opas ei kerro sitä, että kielitaitotestiä ei ole pakko tehdä, mikäli lähtee Euroopan ulkopuoliseen työharjoitteluun (Sorvoja 2017). Kielitasovaatimus koskee siis vain Erasmus-harjoitteluita ja -vaihtoja. Suurin osa kansainvälisen opiskelijavaihdon ja harjoittelun oppaan sisällöstä onkin räätälöity Erasmus-vaihdot mielessä pitäen.

2.3 Kansainvälisen työharjoittelun rahoittaminen

Humak pyrkii rohkaisemaan opiskelijoitaan lähtemään työharjoitteluun myös Euroopan ulkopuolelle tarjoamalla apurahaa. Tarjotun rahallisen tuen määrä riippuu koululle myönnetyistä vuosittaisista resursseista (Simovaara 2018a). Kukaan haastattelemani Humakin opiskelija ei ole saanut apurahaa koululta aiempina vuosina, mutta itse sain sitä viime vuoden harjoitteluuni. Viime vuonna 2017 tuki oli 800 euron kertaussumma, jota varten piti täyttää kansainvälisyyskoordinaattorilta saatava anomus ja liittää siihen mukaan vastaanottavan tahon edustajan, Humakin vastaavan opettajan ja opiskelijan itsensä allekirjoittama harjoittelusuunnitelma.

Koululta saadun apurahan lisäksi työharjoittelua voi rahoittaa muilla apurahoilla ja stipendeillä. Näitä apurahoja voi hakea esimerkiksi erilaisilta säätiöiltä ja järjestöiltä. Monet apurahat on tarkoitettu vain tiettyjen alojen opiskelijoille tai niiden myöntämisessä tutkitaan opiskelijan koulumenestystä arvosanojen perusteella. (Studentum.fi 2018.) Opetushallituksen kautta saatuihin harjoittelupaikkoihin saa automaattisesti Opetushallituksen apurahaa, mutta he eivät rahoita itsenäisesti hankittuja harjoitteluita (Opetushallitus 2018). Omakohtaisen kokemukseni kautta huomasin, että ammatikorkeakoululaisille on tarjolla vähemmän apurahoja kuin yliopisto-opiskelijoille tai tutkimuksen tekijöille.

Opiskelijan on mahdollista saada taloudellista tukea ulkomaan harjoittelun ajaksi myös Kelalta. Suomessa opiskeleva henkilö ei voi enää hakea opintotukeen ennen kuulunutta asumislisää, paitsi jos hän suorittaa osan opinnoistaan ulkomailla. Kyseinen asumislisää koskeva muutos tuli voimaan elokuussa 2017. (Krank 2017.) Euroopan ulkopuolisissa maissa opintotukeen kuuluva asumislisä on 210 euroa kuukaudessa. Mikäli opiskelijalla on ulkomaan vaihtonsa ajan asunto myös Suomessa ja siihen on haettu yleistä asumistukea, saa opiskelija asumistukea myös Suomessa sijaitsevaan asuntoonsa enintään kolmen kuukauden ajalta. Asumistuen määrä riippuu muun muassa vuokran määrästä ja hakijan tuloista. Ulkomaille lähtiessä saa myös nostaa korotettua opintolainaa, joka on 800 euroa kuukaudessa. Edellä mainittujen lisäksi opiskelija saa myös opintorahaa, mikäli opintopisteitä kertyy ulkomaan vaihdon aikana vähintään viisi jokaista opintotukikuukautta kohden. (Kansaneläkelaitos 2018.)

Euroopan ulkopuolisten harjoitteluiden rahoitus eroaa Euroopan sisäisten Erasmus-harjoitteluiden rahoituksesta, sillä Euroopan Unioni tukee Erasmus-harjoittelijoita kuukausittaisella EU-apurahalla. Apurahan määrä Erasmus-ohjelmassa vaihtelee riippuen harjoittelun kestosta ja kohdemaasta; lukuvuonna 2018-2019 se on 336 e/kk, jos kohdemaana on Tanska, Irlanti, Islanti, Luxemburg, Liechtenstein, Norja, Ruotsi tai Iso-Britannia. Muissa maissa apuraha on 285e/kk. (Euroopan unioni 2018.) Apurahan olemassaolo ja sen hakemisen helppous ovat uskoakseni niitä syitä, joiden vuoksi suurin osa opiskelijoista suuntaa juuri Eurooppaan vaihtoon. Apurahan lisäksi opiskelija voi nostaa myös opintotukea, mikäli se hänelle myönnetään Kelan toimesta. Humak ei siis tue rahallisesti Euroopan sisäisiä työharjoitteluita, koska näitä harjoitteluita tuetaan jo EU:n puolesta. Erasmus-harjoittelu on osa EU:n elinikäisen oppimisen ohjelmaa ja se pyrkii lisäämään liikkuvuutta Euroopan sisällä ja luomaan yhteistyötä eri EU-maiden välille. (Puoskari, Eskola & Niinikoski 2012, 20).

2.4 Ulkomailla suoritettavan työharjoittelun hyöty opiskelijalle

Kansainvälisessä ympäristössä hankittu työkokemus näyttää hyvältä ansioluettelossa alati globalisoituvassa maailmassa, jossa muiden kulttuurien ja tapojen ymmärtämi-

nen auttaa asiassa kuin asiassa huomattavasti. Harjoittelu on hyvä tapa näyttää taitonsa potentiaaliselle työnantajalle ja se voi avata kansainvälisiä työmahdollisuuksia (Lahti 2013, 37). Ulkomailla työskentely laajentaa myös sosiaalista verkostoa, kun kontakteja luodaan yli maiden rajojen. (Pänkäläinen 2013, 5; Puoskari, ym. 2012, 19.) Euroopan sisällä liikkuminen ja työnteko on huomattavasti helpompi toteuttaa kuin Euroopan ulkopuolella, koska Euroopassa maasta toiseen matkustettaessa ei tarvita viisumia ja EU:n kansalaisilla on oikeus työskennellä myös toisissa EU-valtioissa (Euroopan komissio 2018). Sen takia opiskelujen aikana tapahtuva työharjoittelu on otollinen hetki työskennellä Euroopan ulkopuolisissa maissa, joissa työskentely muuten vaatisi enemmän järjestelyjä ja lupia.

Työharjoittelu on turvallinen tapa kartuttaa ammattitaitoa olosuhteissa, joissa virheiden sattuminen on ymmärrettävää, kun kyseessä on opiskelija. Osa haastattelemistani opiskelijoista kertoi harjoittelun myös kasvattaneen heidän itseluottamustaan sekä rohkaisseen heitä olemaan oma-aloitteisempia ja itsenäisempiä. Myös kielitaidon koheneminen ja uskallus käyttää vierasta kieltä työarjessa ovat kansainvälisen harjoittelun positiivisia sivutuotteita. Jo pelkästään ulkomailla asuminen ja työskentely koetaan usein kehittäviksi kokemuksiksi (Pänkäläinen 2013, 22).

Pitkäjaksoinen oleskelu ja työskentely ulkomailla näyttää toisen maan ihan erilaisessa valossa kuin normaalia lomamatkaa tehdessä. Työharjoittelussa tulee tutustuttua myös toisenlaiseen työkuultuuriin, jonka hyväksi todettuja käytäntöjä voi tuoda mukanaan Suomeen tai opettaa ulkomaiselle työyhteisölle jotain suomalaisesta työkuultuurista. Myös paikallisiin ihmisiin voi tutustua lähemmin, jos heidän kanssaan tulee työskenneltävä joka päivä. (Heikkilä & Pikkarainen 2008, 84.)

3 AINEISTON KERÄÄMINEN

Hankin opinnäytetyöni aineiston haastattelemalla Euroopan ulkopuolella harjoittelunsa tehneitä opiskelijoita sähköpostitse sekä lukemalla Humakin opiskelijoiden työharjoitteluraportteja kansainvälisistä työharjoitteluista. Harjoitteluraportit perustuivat Venäjällä, Yhdysvalloissa, Tansaniassa, Malesiassa, Ghanassa ja Senegalissa tehtyihin

harjoitteluihin. En erittele harjoittelupaikkoja tai mainitse minkä tyyppisissä organisaatioissa harjoitteluita on tehty, sillä harjoittelun tehneet opiskelijat voitaisiin tunnistaa näistä tiedoista.

Haastattelin eri alan opiskelijoita niin Humakista kuin muistakin kolmannen asteen oppilaitoksista, jotta eri koulujen menetelmiä voitiin verrata Humakin toimintatapoihin. Keskityin nimenomaan opiskelijoiden haastatteluun enkä esimerkiksi oppilaitosten työntekijöiden tai edustajien haastattelemiseen, koska halusin tietää opiskelijoiden omakohtaiset kokemukset harjoittelupaikkojen löytämisestä ja heidän koulujensa tavoista hoitaa työharjoitteluprosessit. Oppilaitokset voivat kertoa käytännöistään, mutta se miten opiskelijat kokevat asiat, voi erota oletetusta paljonkin.

Humakin Euroopan sisäisen työharjoittelun eli Erasmus-työharjoittelun käytäntöjä on käsitelty jo muutamassa opinnäytetyössä (ks. Virkamäki 2015; Pänkäläinen 2013) ja niitä on pyritty kehittämään eri keinoin. Päätin siis keskittyä työssäni vain Humakin Euroopan ulkopuolisen työharjoittelun kehittämiseen, koska aiheesta ei ole vielä tehty selvityksiä Humakia varten.

3.1 Haastattelujen teettäminen

Halusin haastatella opiskelijoita kasvotusten tai edes puhelimitse, mutta yhdessä monen haastateltavan kanssa totesimme, että strukturoitu haastattelu sähköpostin välityksellä palvelee tarpeitamme parhaiten, koska olimme eri paikkakunnilla ja osa henkilöistä jopa ulkomailla. Lähetin heille 19 haastattelukysymystä, jotka löytyvät tämän opinnäytetyön liitteistä (liitteet 1 ja 2). Sähköpostihaastattelun hyvä puoli on myös se, että vastaukset ovat jo kirjallisina, eikä niitä tarvitse litteroida. Haastattelu-pohjaa voi myös muuttaa sen mukaan, ketä tai mitä ryhmää on haastattelemassa, mikä oli hyödyllistä haastattellessani Humakin ja muiden koulujen opiskelijoita (Liikenteen tutkimuskeskus Verne 2018a). Riskinä taas on, että haastateltavan kehonkieli ja äänensävy eivät välity puolelta toiselle kirjallisessa muodossa, vastauksen tutkijan johtopäätökset voivat olla vääriä, tarkentavien kysymyksien esittäminen ei onnistu yhtä spontaanisti, eikä informaatiota saada tarpeeksi (Heikkilä 2004, 16-20).

Käytin työssäni kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää, johon kaikenlaiset haastattelumenetelmät sopivat hyvin joustavuutensa puolesta (Liikenteen tutkimuskeskus Verne 2018). Valitsin tämän tutkimusmenetelmän, koska työni tavoitteena on ymmärtää ilmiötä, tuottaa realistista kokemuksiin perustuvaa tutkimustietoa ja niiden pohjalta kehitysehdotuksia, eikä tuottaa pelkästään numeroita tai tilastoja (Auvinen & Tarkiainen 2018).

Haastattelukysymykseni (liitteet 1 ja 2) oli jaoteltu kolmeen osaan: perustietoihin, harjoitteluun ulkomailla ja koulun osuuteen harjoittelussa. Haastattelupohjia oli kaksi erilaista, joista toinen oli muotoiltu Humakin opiskelijoille ja toinen muiden oppilaitosten opiskelijoille. Kysymyksiin vastanneet opiskelijat tiesivät jo ennen niihin vastaamistaan, että heidän vastauksensa käsitellään luottamuksellisesti eikä lopulliseen työhön päätyneistä vastauksista voi päätellä heidän henkilöllisyyttään. Vastaajien tunnisteellisuus vastauksia esitellessä ei tässä työssä ollut mielestäni aiheellista ja osa opiskelijoista myönsikin kykenevänsä rehellisempiin vastauksiin, kun heitä ei voida tunnistaa vastausten perusteella. Täysin anonyymiä tietoa ei ole olemassa, mutta poistetuani tässä työssä esiintyvistä suorista lainauksista maa- ja harjoittelupaikkakohtaiset tiedot, joiden perusteella vastaajat voitaisiin tunnistaa, pääsin lopputulokseen, jossa tieto on lähellä täysin anonyymiä. En siis erittele työssäni harjoittelun kohdemaita, jotta vastaajien henkilöllisyys ei paljastuisi. (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2018.)

3.2 Opiskelijoiden raportit

Luin yhdeksän harjoitteluraporttia Euroopan ulkopuolella tehdyistä työharjoitteluista. Kaikki raportit olivat Humakin opiskelijoiden tekemiä. Harjoittelut oli suoritettu vuosina 2006-2011. Raporttien kirjoittajista kaikki, eli 100 %, olivat naispuolisia. Harjoitteluraportit löytyivät Humakin entisen intranetin, HumakPro:n kansainvälisyys-foorumilta, joka on nykyään vain lukumuodossa, eikä sitä enää käytetä. HumakPro:n kansainvälisyys-foorumille pitäisi ladata kaikkien kansainvälisten harjoittelujen raportit, mutta näin ei ole tehty. Sieltä puuttui muutaman haastattelemani opiskelijan raportit, jotka he olivat lähettäneet yksityisesti opettajilleen, enkä saanut niitä siten luettavakseni.

Raportit opiskelijoiden harjoitteluista Yhdysvalloissa, Venäjällä, Tansaniassa, Senegalissa ja Malesiassa antoivat laajemman katsauksen harjoitteluihin ja maiden kulttuureihin, mutta koulun harjoittelujärjestelyistä ei kirjoituksissa juuri mainittu. Raportit olivatkin enemmän matkakertomuksia kuin harjoitteluraportteja. Humakia ei mainita juuri missään raportissa, ei hyvässä eikä pahassa. Syy tähän voi olla toisaalta se, että keskustellessani työtä varten haastattelemieni opiskelijoiden kanssa moni myönsi, ettei harjoitteluraportissa haluta kritisoida kouluorganisaatiota, koska opettajat arvioivat harjoitteluraportit ja monen opiskelut jatkuvat vielä raportin palauttamisen jälkeen. Heidän keskuudessaan oli siis pelko siitä, että heidän kritiikkinsä vaikuttaisi heidän arvosanoihinsa negatiivisesti.

Raporteissa kiinnostavia ovat ne osiot, joissa käydään läpi harjoittelupaikkojen toimintaperiaatteita ja arvioidaan toimintaa yleisesti, mitkä ovatkin hyvän raportin kriteereitä (Humak 2016c, 13). Opiskelijat ovat myös kirjoittaneet perusteellisesti omista haasteistaan ja oppimistaan asioista, mikä on tärkeää tietoa myös harjoittelua harkitseville opiskelijoille. Raporteista puuttuu kuitenkin opettajan kanssa sovitut oppimistehtävät ja niiden tulosten arviointi. Tästä voisi päätellä, että oppimistehtävät ovat toissijaisia harjoittelussa ja jäävät monesti jopa suorittamatta.

Vaikka raportit olivat yksi aineisto työssäni, en jaa niistä otteita, koska en saanut opiskelijoita kiinni kysyäkseni heidän lupaansa käyttää raportteja opinnäytetyössäni. Toinen syy, miksen käytä raporttien sisältöä työssäni on se, että ne eivät loppujen lopuksi käsitelleet tutkimaani aihetta, eli sitä miten Humak voi oppilaitoksena parantaa harjoitteluitaan. Raportit eivät siis olleet tässä työssä kovin hyödyllisiä tiedonhankintaa ajatellen.

3.3 Sähköpostihaastattelut

Sähköpostihaastattelua varten etsin osallistujia HumakPro-foorumilta kansainvälisyys-osiosta, kysymällä Opetushallitukselta ja omia verkostojani käyttämällä. HumakPro jäi kuitenkin kevään aikana vain lukumuotoiseksi Humakin siirtyessä Peppi-alustalle, joten HumakPro:hon ei voi enää lisätä uusia tekstejä ja sen raportit ovat siis osa jo hyvin vanhoja. Löysin foorumin kansainvälisyys-osiosta muutaman Afrikassa,

Venäjällä ja Yhdysvalloissa työharjoittelussa olleiden raportit, minkä jälkeen etsin Googlasta heidän nykyisiä sähköpostiosoitteitaan. Osan sähköpostit löydettyäni laitoin heille viestiä, mutta suurin osa heistä oli lomalla, joten sain yhteyttä vain kahteen henkilöön. Nämä henkilöt kuitenkin suostuivat heti vastaamaan kysymyksiini, vaikka heidän harjoitteluistaan oli kulunut jopa 10 vuotta. Omia verkostoja käyttämällä löysin kuusi opiskelijaa, joista neljä vastasi sähköpostihaastatteluuni.

Opetushallituksen sivuilta, Vipunen-palvelusta, löytyy tiedot Suomesta Euroopan ulkopuolelle lähteneistä opiskelijoista, mutta tilastoissa ei ole eritelty sitä, oliko vaihto opiskelua vai työharjoittelua. Tämän kappaleen alla olevasta taulukosta voi lukea Humakin tilastot Euroopan sisäiseen ja ulkopuoliseen vaihtoon lähtevistä opiskelijoista. Tilastot eivät myöskään kuvaa kaikkia Suomesta vaihtoon lähteviä, koska opiskelija voi lähteä ilman koulun osallisuutta asiaan, eikä tällaisia henkilöitä merkitä mihinkään tilastoihin, koska heistä ei välttämättä tiedetä. Opetushallituksella on kuitenkin heidän kauttaan harjoitteluun lähtevien opiskelijoiden tiedot, mutta he eivät saa suoraan antaa kenenkään harjoittelijan tietoja kenellekään, kertoi Opetushallituksessa työskentelevä asiantuntija Niina Juuti. Juuti pystyi kuitenkin lähettämään kollegoilleen laatimani haastattelukysymykset, jotka he välittivät vuonna 2017 Euroopan ulkopuolella harjoittelunsa suorittaneille opiskelijoille. Kysymyksiin sai vastata, jos halusi, mutta pakko ei ollut.

Vuosi	Euroopan sisälle lähteneet	Euroopan ulkopuolelle lähteneet
2010	58	22
2011	81	9
2012	92	9
2013	73	3
2014	103	10
2015	82	9
2016	73	12
2017	75	12

**Taulukko 2: Humakista Eurooppaan ja sen ulkopuolelle vaihtoon lähtevät opiskelijat. Tilastoista puuttuvat ne opiskelijat, joiden kohdemaata ei oltu määritelty Vipunen.fi:ssä.
Lähde: Opetushallinnon tietopalvelu (2018).**

Opetushallituksen kautta sain haastateltua kolmea henkilöä. Kysymykset lähetettiin 42 opiskelijalle, eli vastausprosentti oli hyvin alhainen 7,14 %. Luulen vastanneiden

henkilöiden määrän jääneen vähäiseksi sen takia, että kysymykset lähetettiin heinäkuun lopulla ja aikaa vastaamiseen oli vain kaksi viikkoa. Monet ovat heinäkuussa lomalla, eivätkä kaikki välttämättä lue koulusähköpostejaan tuona aikana. Kysymyksiini vastanneet opiskelijat muotoilivat vastauksensa kuitenkin hyvin tarkasti ja laajasti, mikä auttoi asioiden hahmottamisessa.

4 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI

Sain haastateltua yhteensä 12 ihmistä, joista viisi oli Humanistisesta ammattikorkeakoulusta, kolme muista ammattikorkeakouluista ja neljä eri yliopistoista. Kysely lähetettiin yhteensä 49 ihmiselle, jättäen lopulliseksi vastausprosentiksi 24,5 %. Vastaa- jista 11 oli naisia ja 1 mies, ikähaarukka oli 24-41. Vastaa- jista vain kaksi eivät ole vielä valmistuneet. Työharjoittelut oli tehty vuosina 2007-2018 ja ne suuntautuivat Euroopan ulkopuolelle; Afrikkaan, Pohjois-Amerikan Yhdysvaltoihin ja Aasiaan. Harjoittelujaksojen kestot vaihtelivat kahdesta viikosta kuuteen kuukauteen. Kahden viikon harjoittelut tarkoittivat käytännössä sitä, että niistä tuo kaksi viikkoa tehtiin ulkomailla ja muu osa harjoittelusta Suomessa. Yleisin aikajakso, jonka opiskelijat viettivät ulkomailla oli 3-3,5 kuukautta.

Analysoin keräämäni aineiston sisällönanalyysillä. Tällä menetelmällä saadaan tiivistettyä tietoaineisto sellaisella tavalla, että tutkittavien asioiden ja ilmiöiden seuraukset, merkitykset ja yhteydet käyvät selväksi ja saadaan erotettua tutkimusaineiston samankaltaisuudet ja erilaisuudet. Hajanainen, suullinen ja kirjoitettu aineisto pyritään kasaamaan ymmärrettäväksi yhtenäiseksi informaatiokokonaisuudeksi, josta voidaan tehdä tulkintoja ja johtopäätöksiä. (Liikenteen tutkimuskeskus Verne 2018b.) Tutkimustuloksissa tärkeintä oli saada selville opiskelijoiden kokemuksia. Vaikka minulla onkin omakohtaista kokemusta kansainvälisestä, Euroopan ulkopuolisesta vaihdosta työharjoitteluni kautta ja se auttoi minua ymmärtämään tutkimaani aihetta, keskityn aineistoa analysoidessani vain opiskelijoiden vastauksiin enkä omiin kokemuksiini.

Koen saaneeni tarpeeksi aineistoa tutkimukseeni ja saavuttaneeni kylläntymispisteen, vaikka sainkin vain 12 opiskelijan vastaukset, koska vastaukset olivat hyvin samanlaisia, eli aineisto alkoi toistaa itseään. Pienestäkin aineistosta voi tehdä yleisiä päätelmiä, jos vastauksissa ilmenee toistamiseen samoja asioita. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) On toki täysin mahdollista, että olisin saanut lisää näkökulmia työhöni haastattelemalla enemmän ihmisiä, esimerkiksi useampia miehiä tai eri maissa olleita opiskelijoita. Jokaisen opiskelijan harjoittelukokemus on kuitenkin yksilöllinen ja siihen vaikuttavat monet asiat henkilön luonteesta harjoittelun kohdemaan ja harjoittelupaikasta henkilökohtaiseen taloudelliseen tilanteeseen.

4.1 Harjoittelu ulkomailla

Kyselyn toisessa osiossa käytiin ensiksi läpi harjoitteluun lähtemisen ajankohtaa opintoihin nähden, sitten harjoittelun kestoa ja siihen vaikuttavia tekijöitä, miten harjoittelupaikka löytyi, miten ulkomaan harjoittelujakso rahoitettiin ja miksi vastaaja halusi lähteä juuri Euroopan ulkopuolelle harjoitteluun.

Vastaajien keskuudessa suosituin työharjoitteluun lähtemisen ajankohta oli toiseksi viimeinen tai viimeinen lukuvuosi, jolloin suurin osa opinnoista oli jo käytynä. Yliopisto-opiskelijoilla oli vain enää gradut kirjoittamatta. Työharjoittelujaksojen keskimääräinen pituus oli 3-3,5 kuukautta ja se määräytyi joko harjoittelupaikan tarjoaman pestin pituuden mukaan tai riippui opiskelijan taloudellisesta tilanteesta. Suurin osa vastaajista halusi viettää maassa ainakin kolme tai neljä kuukautta ehtiäkseen tutustua työkuulttuurin lisäksi myös kaikkeen muuhun, mitä maalla oli tarjottavana.

(...) Halusin asua pidempään (kohdemaassa) ja tehdä pidemmän harjoittelun kuin 3 kuukautta. Minusta neljässä kuukaudessa kerkeää päästä jyvälle asioista ja tehdä myös oikeita töitä, sekä tietää mitä haluaa tulevaisuudeltaan. Tuossa ajassa sain aika laajan kokemuksen siitä työpaikasta ja työskentelystä sen alan paikassa. Budjetti vaikutti myös harjoittelun pituuden keston; jäljellä oleva opintotuki ja omat varat, sekä valmistumisen aikataulu. (Vastaaja 1)

(...) Harjoittelu-aika oli määrätty hakuvaiheessa ja harjoittelun aloitusaika riippui siitä, kuinka nopeasti sain viisumin hoidettua. (Vastaaja 2)

Opiskelijoista suurin osa löysi harjoittelupaikan itsenäisesti hakukoneella hakemalla, sosiaalisesta mediasta tai Opetushallinnon (entinen CIMO) internet-sivuilta. Yksi opiskelija sai harjoittelupaikan koulunsa tekemän yhteistyön takia. Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoista puolet löysi harjoittelupaikkansa HumakPro:n foorumeilta ja puolet ystävien kautta tai itse Googlestä hakemalla.

Koulumme teki yhteistyötä Terve Afrikka -järjestön kanssa, vaihtoon täytyi hakea ja käydä haastattelussa. Päästyäni vaihto-ohjelmaan mukaan, ohjelma jakoi työharjoittelupaikat. (Vastaaaja 3)

(Harjoittelupaikan löysin) Instagramista ja tutkittuani hakemusta tarkemmin, tajusin että tätä samaa paikkaa olin katsellut etäisesti jo pari vuotta aiemmin. (...)
(Vastaaaja 4)

Muiden koulujen opiskelijoiden harjoittelut rahoitettiin omilla säästöillä, Kelan tuilla ja apurahoilla. Apurahoja saatiin Terve Afrikka -järjestöltä, ammattikorkeakouluilta tai Opetushallitukselta. Humakin opiskelijat olivat myös säästäneet omia rahojaan harjoittelua varten ja saivat Kelan myöntämiä tukia tätä varten. Humak ei kuitenkaan ollut tarjonnut näille opiskelijoille apurahaa, joten he olivat etsineet niitä muista paikoista, esimerkiksi yksityisiltä säätiöiltä. Yksikään kyselyyn vastannut opiskelija ei saanut harjoittelupaikaltaan palkkaa.

Opiskelijat lähtivät harjoitteluun juuri Euroopan ulkopuolelle, koska suurin osa oli kiinnostunut tietyistä valtioista ja halusi tutustua niihin lisää. Myös englannin taitoja haluttiin parantaa. Monen unelmana oli asua kaukana kotoa ja tehdä töitä vieraassa maassa. Lähi-itään harjoitteluun lähtenyt opiskelija opiskeli erästä paikallista kieltä ja maan valtauskontoa, minkä vuoksi hän halusi lähteä paikan päälle tutkimaan asioita. Eräs Pohjois-Amerikassa harjoittelunsa suorittanut kertoi, ettei maalla ollut hänelle väliä, vaan sillä, kuinka mielenkiintoinen harjoittelupaikka oli.

Koulumme mainosti heti ensimmäisestä opiskelupäivästä lähtien sekä opinto-että työharjoitteluvaihtoja. Olen aina ollut kiinnostunut ulkomailla asumisesta ja eri kulttuureista, joten vaihtoon lähteminen oli selkeä juttu. Afrikasta kiinnostuin koulun mainostamisen kautta. Erityisesti mielenkiintoni heräsi, kun näki ja kuuli tarkemmin kaikesta siitä köyhyydestä ja ongelmista missä lapset siellä joutuvat elämään ja halusin päästä vaikuttamaan edes yhden lapsen elämään positiivisesti. (Vastaaaja 3)

En ollut aiemmin käynyt USA:ssa joten paikka kiehtoi. Koin myös että harjoittelu kansainvälisessä ympäristössä edesauttaa kansainvälisen markkinoinnin opintojani. USA:n sisällä laitoin paikkakriteereikseni vain jompi kumpi rannikko, mutta kaupungilla ei ollut väliä. Ensimmäinen firma jonka kanssa sain Skype-haastattelun oli (kohdekaupungissa), ja kemiat kohtasivat heti joten päädyin (kohdekaupunkiin). (Vastaaaja 5)

4.2 Koulun osuus harjoittelussa

Kyselyn viimeisessä osiossa kartoitettiin tapoja, joilla oppilaitokset olivat auttaneet heitä harjoitteluprosessin eri vaiheissa: ennen harjoitteluun lähtemistä, sen aikana ja sen jälkeen. Olennaisena osana oli selvittää se, miten opiskelijat saivat ensimmäisenä kuulla harjoittelumahdollisuudesta ulkomailla ja miten heitä siihen valmennettiin. Lisäksi opiskelijat jakoivat kokemuksiaan harjoittelun rahoittamisesta, koulun tarjoamasta henkisestä ja hallinnollisesta tuesta harjoittelujakson aikana sekä hyvistä tavoista, joilla saataisiin muutkin opiskelijat lähtemään kansainväliseen vaihtoon.

Kyselyn vastauksista kävi ilmi, että opiskelijat löysivät harjoittelupaikkansa enimmäkseen ilman oppilaitoksensa apua, joko itse etsimällä tai ystävän vinkin avulla. Kansainvälisen työharjoittelun mahdollisuus oli opiskelijoilla tiedossa jo ennen koulun aloittamista tai viimeistään ensimmäisenä opiskeluvuotena. Humakin opiskelijat olivat itse asiasta kiinnostuneita ja halusivat sisällyttää kansainvälisyyttä opintoihinsa, mikä oli tärkeää heille myös kouluun hakiessaan. Eräs Humakin opiskelija sanoi, että Suomen ulkopuolisesta harjoittelusta ei puhuttu yleisellä tasolla missään vaiheessa, mutta yksittäiset opettajat alkoivat mainita asiasta toisena ja kolmantena lukuvuotena. Vaikka tieto ulkomaan harjoittelusta olikin jo heti opintojen alussa, monelle se konkretisoitui vasta myöhemmällä opinnoissa, kun esimerkiksi tutorit siitä muistuttelivat.

Mahdollisuus oli minulla oikeastaan tiedossa jo ennen opintojen alkua, mutta vasta parin ensimmäisen vuoden jälkeen ajatus opiskelijavaihdosta konkretisoitui. Ajatus harjoittelusta ulkomailla konkretisoitu puolestaan vasta opiskelijavaihdon jälkeen. Kumpaakaan ei omassa tiedekunnassani erityisesti mainostettu, vaan molemmat olivat kiinni omasta aktiivisuudesta ja halusta ottaa selvää. (Vastaaaja 6)

Heti opintojen alussa kerrottiin ulkomaan vaihto- ja harjoittelumahdollisuudesta. Pienryhmäohjaaja-tuutori ja omaopettaja kertoivat. (Vastaaja 2)

Ulkomaan vaihtojaksosta puhuttiin jonkin verran muistaakseni koulutuksen alussa ja keskivaiheilla jonkin verran. Harjoittelusta ulkomailla ei mielestäni niinkään puhuttu yleisesti vaan siitä sai kuulla vain yksittäisiltä opettajilta. (Vastaaja 7)

Kun harjoittelupaikat oli löydetty, olivat opettajat kehottaneet lukemaan lisää tietoa koulun sivuilta tai erilaisista vaihto-oppaista. Perinpohjaista valmentautumista varten on tärkeä tutustua tietoihin mahdollisimman monesta eri lähteestä (Sinkkonen 2008, 16). Vain yksi opiskelija oli lähtenyt hakemaan harjoittelupaikkaa koulunsa innoittamana ja avustamana.

Koulu kertoi Terve Afrikka -järjestöstä ja tutor-opettajani sekä kansainvälisyyskoordinaattorimme auttoivat todella paljon hakemusten täyttämässä ja he pitivät haastattelut (jotka olivat sekä englanniksi että suomeksi), koska järjestö fyysisesti sijaitsi Seinäjoella. Tutor-opettajani on myös itse ollut oppilaiden mukana kyseisessä vaihdossa, joten häneltä sai paljon tukea ja neuvoja ja hän kertoi millaisia työpaikkoja kyseisessä kaupungissa oli tarjolla, minkä perusteella oli helppo toivoa omaa työpaikkaa. (Vastaaja 3)

Vaikka apua harjoittelupaikan löytymiseen ei juurikaan saatu, ei moni opiskelija sitä kokenut edes tarvitsevansa, koska he olivat oma-aloitteisesti jo löytäneet työt itselleen ja kuviot olivat selvillä. He kuitenkin miettivät myös sitä, että mikäli he eivät itse olisi harjoittelupaikkaa löytäneet, olisivat he varmasti apua kaivanneet.

Yliopisto ei auttanut millään tavalla harjoittelupaikan suhteen. Totta kai yliopistolta kehoitetaan lähtemään harjoitteluun ulkomaille, mutta käytännössä apua ei saanut, enkä sitä kysynyt, koska koin etten tarvinnut apua. Jos minulla ei olisi ollut tiettyä harjoittelupaikkaa, mihin halusin, olisi apu ollut enemmän tarpeen. Ulkomaan harjoittelusta on tarjolla joitain infopaketteja, mutta minulla ei ollut tarvetta niille. (...) (Vastaaja 2)

4.3 Lähtövalmennus ja harjoittelun rahoitus

Humakin internet-sivuilla kerrotaan kansainväliseen vaihtoon osallistuville pakollisesta vaihtoon valmentavasta kurssista (Humak 2016a), mutta vain yksi Humakin opiskelijoista oli käynyt sen loppuun asti. Muut kertoivat tienneensä kurssista, mutta he eivät olleet halunneet osallistua siihen. Kurssille ei haluttu osallistua, koska sen koet-

tiin olevan hyvin vaihto-opiskelijakeskeinen, eikä niinkään harjoittelua tukeva, tai se nähtiin muuten vain epämielekkäänä. Eräs opiskelija kävi kurssia, mutta jätti sen kesken, koska hän ei kokenut sitä hyödylliseksi.

(...) Vaihtoon valmentavan kurssin koin jopa todella turhaksi. Silloinen kurssi tuntui olevan suunnattu ensimmäistä kertaa ulkomaille lähteville nuorille enkä ymmärtänyt pointtia ryhmäytyä muiden eri paikkoihin vaihtoon lähtevien kanssa.
(...) (Vastaaaja 9)

Muissa kouluissa käytännöt valmistavista kursseista olivat hyvinkin erilaiset. Seitsemästä opiskelijasta kaksi oli osallistunut koulunsa vaihtoinfoihin, joita oli ollut molemmilla kahtena eri päivänä. Muut opiskelijat eivät olleet tietoisia siitä järjestettiin heidän kouluissaan tällaisia kursseja. Yksi opiskelijoista oli saanut perehdytyksen suoraan harjoittelupaikan tarjonneelta taholta ja heidän edelliseltä harjoittelijaltaan.

Kurssia ei ollut, (harjoittelupaikka) perehdytti minut itse ja se tapahtui paljolti edellisen harjoittelijan kanssa. Olin myös itse perehdyttämässä minua seurannutta harjoittelijaa. (Vastaaaja 4)

Kahdestatoista kyselyyn vastanneesta henkilöstä neljä sai apurahaa oppilaitoksestaan. Näistä neljästä apurahan saaneesta opiskelijasta kolme oli ammattikorkeakoulussa ja yksi yliopistossa. Humakin opiskelijoista kukaan ei ollut saanut apurahaa harjoittelunsa aikana, mutta käytäntö muuttui ainakin vuodeksi 2017, jolloin itse sain 800 euron suuruisen kerta-avustuksen harjoitteluani varten. Tuen jatkuvuudesta Humakissa ei ole varmuutta, koska se on sidonnainen koulun taloudelliseen tilanteeseen (Simovaara 2018a). Yliopisto-opiskelijoista suurin osa ei saanut kouluiltaan harjoittelutukea, koska he olivat saaneet rahallista avustusta toisilta tahoilta, esimerkiksi Opetushallitukselta. Yliopisto-opiskelijoista ainut koulultaan apurahan saanut ei taas saanut avustuksia muilta tahoilta.

Koulujen apurahan hakuprosessit koettiin helpoiksi. Apurahan hakemista varten opiskelijat kertoivat täyttäneensä lomakkeita ja palauttaneensa harjoittelun jälkeen raportin ja harjoittelusopimuksen koulujensa kansainvälisyyskoordinaattoreille. Apuraha oli joko stipendimäinen kertasumma, kerran kuukaudessa saatava avustus tai yhdistelmä näistä.

(...) Se oli aika helppo homma. Täytin koululle yhden paperin ja toimitin niille harjoittelusopimuksen. Harjoittelun jälkeen piti kirjoittaa harjoitteluraportti ja täyttää toinen lomake, jossa lähinnä kyseltiin, että miten meni ja mitä tein. Sain matkatukea 225€ + 250€/kuukausi. Maksettiin etukäteen 90% sen jälkeen kun toimitin sopimuksen ja loppuraportin jälkeen sain loput 10%. (Vastaja 8)

Sain koululta apurahaa 300e/kuukausi ulkomailla suoritettavaan työharjoitteluun. Haku oli helppo, yksi lomake joka hyväksyttiin jonka jälkeen apuraha myönnettiin. (...) (Vastaja 5)

Kukaan muiden koulujen opiskelijoista ei ollut saanut koulultaan tai opettajiltaan apua oppilaitoksen ulkopuolisten apurahojen hakemiseen. Humakista kaksi opiskelijaa kertoi saaneensa neuvoja tähän, mutta vasta niitä pyytäessään. Vaikka koulu tarjosi apurahaa, olisivat opiskelijat arvostaneet apua myös muiden apurahojen etsimisessä, koska koulujen myöntämät apurahat eivät kuitenkaan kattaneet kaikkia harjoittelusta syntyneitä kuluja. Osa ei edes tiennyt, että muita apurahoja oli olemassa.

(...) Eivät kertoneet muista apurahoista. Vasta matkalla ollessa kuulin muilta opiskelijoilta kaikista apurahoista, joita he olivat hakeneet ja saaneet. (Vastaja 3)

Kouluni ei auttanut muiden apurahojen etsimisessä eikä kertonut niiden olemassaolosta. Olisi hyödyllistä, jos kouluilla olisi joku tietty sivu missä listataan apurahojen tarjoajat. Ei koulun ja Kelan tuki yhdessäkään kata kaikkia harjoittelun ja ulkomailla asumisen kuluja. (Vastaja 8)

4.4 Oppilaitosten tuki harjoitteluprosessissa

Rahallisen tuen lisäksi kyselytutkimuksessa kartoitettiin muita keinoja, joilla oppilaitos voi tukea opiskelijaa. Haastatelluista opiskelijoista enemmistö kertoi, ettei saanut juuri minkäänlaista tukea harjoitteluprosessissaan, mutta tukea ei sinänsä edes tarvittu. Muutama opiskelija kuitenkin ajatteli toisia opiskelijoita, joilla voi olla erilaiset tarpeet, ja miten niihin tarpeisiin voitaisiin vastata.

Koen, etten saanut apua ollenkaan. Tosin en olisi sitä tarvinnutkaan. Ehkä joku muu olisi tarvinnut/tarvitsisi apua enemmän. Yliopistolla on kyllä olemassa henkilöitä, jotka auttavat harjoittelussa. Kysymällä olisin varmasti saanut apua. (Vastaja 6)

Vaikka minulla sujuikin kaikki hyvin harjoittelussa enkä sinänsä tarvinnut opettajien apua mihinkään, niin olisi ollut kiva, jos joku olisi joskus kysynyt miten mi-

nulla menee. Harjoittelun aikana en tainnut olla opettajiini yhteydessä kertakaan. Usein hiljaisuus tarkoittaa sitä, että kaikki on hyvin, mutta aina ei ole näin ja siksi opettajien olisi hyvä kysellä opiskelijoidensa perään. Joku muu olisi voinut tarvita enemmän apua kuin minä, mutta ei vaan uskaltaisi kysyä sitä ja jäisi sitten ilman kokonaan. (Vastaaja 8)

Humakin opiskelijat kokivat saaneensa tarvittavat tiedot internetistä ja harjoittelupaikoiltaan. Opiskelijoista puolet kertoivat opettajiensa kannustaneen heitä lähtemään Euroopan ulkopuoliseen harjoitteluun. Loppujen mielestä kannustusta ei ollut lainkaan tai ainakaan juuri Euroopan ulkopuolelle, vaan kansainväliseen harjoitteluun yleensä.

Ennen matkaa sain vinkkejä apurahanhakuun. Kaikki muut infot (maahan) lähtöön ja siellä oloon sain oikeastaan (harjoittelupaikasta). (Harjoittelupaikka) oli suomalaisten ylläpitämä ja he antoivat todella perusteellisesti neuvoja minulle. Matkan aikana en ollut missään yhteydessä Humakiin tai sen opettajiin. Harjoittelun jälkeen sain lähinnä palautetta, että oli hienoa kun tein merkityksellistä kehittämistehtävää (kohdemaassa). (Vastaaja 7)

Opiskelijoiden vastauksista kävi hyvin selväksi, että he ovat hoitaneet asioitaan erittäin itsenäisesti ilman oppilaitostensa apua. Humakin opiskelijoilla oli toiveita koulun lisätuelle harjoittelun tehtäviin ja rahoitukseen liittyen.

Tein harjoitteluni kehittävänä harjoitteluna ja siihen kuului myös kehittämistehtävä. Olisin kaivannut enemmän apua tehtävän tekoon ennen sen aloittamista ja prosessin aikana. (...) (Vastaaja 7)

Opettajilta sain tukea riittävästi, mutta rahoituksen saamiseen ei löytynyt tietoa. (Vastaaja 10)

Lopuksi opiskelijoilta kysyttiin ehdotuksia siihen, miten muita opiskelijoita voisi rohkaista ja kannustaa lähtemään Euroopan ulkopuoliseen työharjoitteluun. Humakin opiskelijat ehdottivat tiedotustilaisuuksia, joissa jo harjoittelun tehneet opiskelijat kertoisivat kokemuksistaan ja jakaisivat vinkkejä harjoittelupaikkojen löytämiseen. Tällainen kokeneiden opiskelijoiden rekrytoiminen avustamiseen on suosittu toive opiskelijoiden keskuudessa (Kimpimäki 2011, 39). Lehtori Jyrki Simovaara kertoi Humakilla olevan tällaisia tilaisuuksia, mutta kuten vastauksista voi huomata, eivät opiskelijat niistä tiedä (Simovaara 2018b).

Olisi hyvä, jos Humakiin tulisi entisiä opiskelijoita kertomaan omista

harjoittelujaksoistaan ulkomailla ja EU:n ulkopuolella. Humak voisi myös pitää esim. tiedotustilaisuuksia, joissa kerrottaisiin, siitä kuinka harjoittelun tekeminen EU:n ulkopuolella opintojen aikana voi olla helppo ja hyödyllinen ratkaisu. Opiskelijoiden aikaisemmista harjoittelupaikoista voitaisiin myös tiedottaa nykyisille opiskelijoille. (Vastaja 7)

Lisäksi he painottivat rahoituksen tärkeyttä, sillä ilman rahoitusta voi harjoittelu jäädä vain unelmaksi. Rahoituksen ei tarvitse välttämättä tulla koululta, mutta eri rahoituskeinojen löytämiseen toivottiin apua.

Rahoitus on varmasti yksi isoimmista asioista, joten jos siihen olisi tarjolla jotain uutta niin hyvä. Esim. stipendiohjelmia tms. Muiden opiskelijoiden kokemusten esille tuonti on myös tärkeää, sillä niistä voi saada sekä ideoita hyvistä harjoittelupaikoista sekä rahoituksesta että inspiraatiota ja rohkeutta lähteä kauemmaksi. Olisi hyvä olla sellaisia tilaisuuksia missä opiskelijat itse kertoisivat näistä. (Vastaja 9)

(...) Suurimpana ongelmana koen rahoituksen, joten humakilla tulisi olla kokemusta, tietoa ja taitoa rahoituksen saamiseen, jotta opiskelijoiden ei tarvitsisi kustantaa kaikkea yksin. (Vastaja 10)

Muiden koulujen opiskelijat mainitsivat myös rahoituksen ja edellisten harjoittelijoiden kokemusten tärkeyden. Puhujiksi tilaisuuksiin haluttiin asiantuntijoita, joilla on kyky kannustaa opiskelijoita lähtemään harjoitteluun ulkomaille. Myös neuvot viisumiprosesseihin sekä harjoittelupaikkojen hakuun olivat pinnalla vastauksissa. Eräs opiskelija ehdotti yhteistyötä koulujen ja yritysten välille. Toinen ehdotti kielten opiskelua opintojen alkuvaiheessa, jotta mahdollisuus työharjoitteluun maissa, joissa englanti ei ole pääkieli, olisi mahdollinen.

Käyttämällä kokemusasiantuntijoita, ei opettajia puhumassa, jotka eivät tunne harjoittelupaikkaa tai edes maata. Oppilaat(/opettajat), jotka ovat kyseisessä paikassa/kaupungissa tai edes maassa, harjoittelussa jo olleet ovat parhaita kertomaan tosiasioita ja kannustamaan uusia oppilaita lähtemään. (Vastaja 3)

(...) Kieli voi myös olla ongelma, koska monissa Euroopan ulkopuolisissa maissa pitäisi osata jotain muuta kieltä kuin englantia. Jo opintojen alussa voisi kannustaa kielten opiskeluun, jotta opintojen loppuvaiheessa voisi lähteä harjoitteluun esim. Kiinaan, Japaniin, Venäjälle jne. (Vastaja 2)

Moni vastaajista oli sitä mieltä, että koulujen kannustusta on, mutta se jää usein vain sanahelinäksi eikä näy tekoina. Vastajat olivat lähteneet harjoitteluun omasta kiin-

nostuksestaan ja itsenäisestä halusta toteuttaa vaihto, mutta kaikilla ei välttämättä ole tällaista oma-aloitteisuutta ja kertarohkaisu ei riitä kannustimeksi.

(...) Kannustetaan harjoitteluun ulkomailla, mutta sitten sanotaan vain, että harjoittelija hankkii itse harjoittelupaikkansa. Toivoisin, että annettaisiin edes jotain vinkkejä siitä, mistä voisi hakea, missä opiskelijoita on ollut aiemmin tms. Itse en tarvinnut apua, koska minulla oli tietty paikka, mihin halusin harjoitteluun. Monella muulla olisi halua lähteä, mutta ei tietoa siitä, minne voisi mennä. Opiskelijoille voisi järjestää tapaamisia harjoittelussa olleiden kanssa, jotta voisi vaihtaa kokemuksia ja saada vinkkejä. Joillekin voi olla kynnys lähteä Euroopan ulkopuolelle viisumien jne takia, mutta loppujen lopuksi hakuprosessi ei ole ylittämättömän. (...) (Vastaaja 2)

5 KEHITYSEHDOTUKSET

Kyselytutkimusten vastausten, opiskelijoiden raporttien, lukemani teorian ja omien kokemusteni perusteella loin kehitysehdotuksia Humakin harjoittelukäytäntöjen parantamiseen. Työni ei keskity opiskelijoiden kokemuksiin ulkomailla tai harjoittelupaikan tarjonneiden organisaatioiden toimintaan, koska muut Humakin opiskelijoiden tekemät opinnäytetyöt sivuavat näitä jo hyvin (ks. Pänkäläinen 2013; Virkamäki 2015). Halusin keskittyä nimenomaan koulujen toimintatapoihin ja heidän antamaansa tukeen, koska mielestäni se on helppo tapa muuttaa harjoittelukäytäntöjä ruohonjuuritasolta alkaen. Jos koulun tapa toimia on sujuvaa ja selkeää, on opiskelijalla yksi huolehdittava asia vähemmän.

Vaikka opinnäytetyöni keskittyikin Euroopan ulkopuoliseen työharjoitteluun, ovat monet ehdotuksistani käyttökelpoisia myös kotimaan ja Euroopan sisäisissä harjoituksissa. Kehitysehdotukset on jaoteltu kolmeen eri vaiheeseen: aikaan ennen harjoittelua, harjoittelun aikana sekä harjoittelun jälkeen.

5.1 Ennen harjoittelua

- **Rohkaisevat ja kannustavat infotilaisuudet kiinnostuneille opiskelijoille**

Vaikka monella opiskelijalla saattaa olla tietoa ulkomaan harjoittelumahdollisuuksista, jäävät ne usein vain ajatustasolle rohkaisun ja kannustuksen puutteessa. Humakin lehtori Jyrki Simovaara kertoi koulun järjestävän infotilaisuuksia, joissa jo harjoittelun suorittaneet opiskelijat kertovat kokemuksistaan uusille opiskelijoille (Simovaara 2018b). Kyselytutkimuksen tulosten mukaan opiskelijat eivät kuitenkaan ole tietoisia tällaisista tilaisuuksista, jolloin tiedotus on vajavaista ja sitä pitäisi muuttaa.

Tilaisuudet saisivat *olla napakoita ja innostavia*, jotta opiskelijoiden mielenkiinto ei lopahda. Kiinnostavuutta saisi haastateltujen opiskelijoiden mielestä lisättyä aiemmin harjoittelussa olleiden opiskelijoiden kokemuksilla. Mielestäni olisi hyvä, että kaikkien harjoittelusta palaavien opiskelijoiden *olisi pakko osallistua infotilaisuuteen ja jakaa kokemuksiaan muiden kanssa*. Humakin ja muiden opiskelijoiden vastauksista kävi ilmi, että heitä ei juurikaan ole pyydetty kertomaan kokemuksistaan muuten kuin raporteissa, joita harvat päätyvät edes lukemaan. Kokemuksia voisi vaihtaa myös Humakin foorumeilla Pepissä, jonne voisi harjoitteluraporttien lisäksi luoda kyselyjä ja keskusteluja halukkaille. Tätä foorumia pitäisi mainostaa infotilaisuudessa, jotta mahdollisimman moni tietäisi siitä.

Infotilaisuudet olisi *hyvä pitää jonkun muun kurssin aikana tai niiden yhteydessä*, sillä ylimääräiset tilaisuudet esimerkiksi hyppytunneilla eivät usein innosta opiskelijoita jäämään seuraamaan jotain, mitä ei ole määritelty pakolliseksi. Ulkomaan vaihtoinfot ovat usein opiskelijoiden ensimmäinen konkreettinen askel kohti vaihtoprosessin aloittamista ja mielenkiinto on herätettävä jo silloin.

Ulkomailla suoritettava työharjoittelu on kasvattanut opiskelijoita niin ammatillisesti kuin henkisesti. Se on tarjonnut opiskelijoille mahdollisuuden itsenäistyä ja hankkia ainutlaatuista kansainvälistä työkokemusta kotimaan ulkopuolella. Monet opiskelijat ovat myös saaneet työtarjouksia ulkomailta harjoitteluidensa päätyttyä. Nämä kaikki ovat arvokkaita asioita, joita pitäisi suoda jokaiselle opiskelijalle heidän näin halutesaan. Tämän *takia kansainvälisen työharjoittelun mahdollisuus on tuotava esiin niin aikaisessa vaiheessa kuin on mahdollista*. (Virkamäki 2015, 42.)

- **Aiempien harjoittelupaikkojen hyödyntäminen**

Opiskelijoiden kirjoittamista raporteista ja kyselytutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että usea löysi harjoittelupaikkansa ulkomailta, koska joku tuttu oli ollut siellä aiemmin. Humakin kannattaisi ehdottomasti laittaa *internet-sivuilleen lista työpaikoista, joissa heidän opiskelijoitaan on ollut* onnistunutta työharjoittelua tekemässä. Opiskelijoiden ohjaajien yhteystiedot olisi hyvä laittaa ylös johonkin ja jo harjoittelusopimuksen kirjoitusvaiheessa kysyä, onko Humakin opiskelijoilla mahdollisuus hakea kyseiseen paikkaan myös tulevaisuudessa.

Kokemukseni Yhdysvalloissa näytti, että ulkomaille harjoitteluun hakiessa kilpailu on monin kerroin kovempaa, kun kilpaillaan paikallisten kanssa. Opiskelijan täytyy herättää organisaation huomio ja perustella miksi heidän pitäisi ottaa ulkomaalainen opiskelija, jonka kanssa toimimisessa voi kulttuuri- ja kielierojen takia mennä enemmän aikaa kuin paikallisten kanssa. Tämän takia on hyödyllistä, jos Humakin opiskelija on aiemmin jo työskennellyt yrityksessä ja hoitanut tehtävänsä mallikkaasti, näyttäen ulkomaalaisen opiskelijan kykyjä ja poistaen ennakkoluuloja.

- **Rahoituksen selvittäminen ja siinä avustaminen**

On ymmärrettävää, että nykyajan alati huononeva taloustilanne koulutuksen saralla luo Humakille rajalliset mahdollisuudet auttaa opiskelijoitaan rahallisesti heidän harjoitteluissaan. Rahoituksen puute koulun suunnalta ei kyselyn vastausten perusteella kuitenkaan tunnu olleen este, eikä edes hidaste harjoitteluun lähtiessä. Mikäli Humakilla on *mahdollisuus tukea opiskelijoitaan rahallisesti* jollain tapaa, on se tietysti positiivista ja sitä pitäisi *mainostaa* enemmän. Toki rajallisilla varoilla voidaan haluta ensisijaisesti tukea koulun toimintaa kotimaassa, mutta kansainväliseen yhteistyöhön panostamalla voidaan edesauttaa myös koulua, parantaa sen mainetta ja tuoda opiskelijoita ehkä jopa ulkomailta asti.

Mikäli rahoitusta ei koulun puolesta ole saatavilla, pitäisi opettajien ja kansainvälisyyskoordinaattorin *ylläpitää listaa*, jossa erilaiset apurahat ja stipendit ovat mainittuina. Listan *pitäisi olla ajantasainen*, koska osa apurahoista on haettavissa vain kerran tai kaksi vuodessa ja niiden päivämäärät ovat tarkkoja (Studentum.fi 2018). Myös Kelan tuista olisi hyvä tehdä jonkinlainen summaus selkokielellä. Opettajien olisi hyvä tarjoutua auttamaan apurahahakemuksissa, vaikka lukemalla ne läpi ja tekemällä

korjausehdotuksia. Hyvät apurahahakemukset ja Humakin opiskelijoiden saamat avustukset näyttävät aina hyvältä myös Humakin kannalta. Menestyksekkäät opiskelijat tuovat koululle näkyvyyttä ja voivat kannustaa esimerkiksi yksityisiä säätiöitä tarjoamaan apurahojaan Humakin opiskelijoille.

- **Vaihtoon valmentavan kurssin ja harjoitteluoppaan sisällön parantaminen**

Kuudesta Humakin opiskelijasta, minä mukaan lukien, kolme olivat tietoisia ulkomaan vaihtoon tai harjoitteluun lähtevien valmentavasta kurssista, mutta vain yksi oli sen suorittanut hyväksytysti loppuun. Tämä yksi opiskelija kertoi sen olleen pakollinen. Muut eivät joko käyneet kurssia tai jättivät sen kesken, eli kurssi ei heille ollut pakollinen. Kun syytä kurssin väliin jättämiselle kyseltiin, kävi ilmi, ettei sitä koettu tarpeelliseksi tai kiinnostavaksi. Itse sain kuulla kurssista vasta harjoittelusta palattuani, enkä ollut huomannut mainintaa siitä Humakin internet-sivuilla, vaikka se siellä onkin.

Humakin olisi siis hyvä *tehdä kurssista pakollinen*, mutta tehdä *sisällöstä mielenkiintoisempi*, onhan sen laajuus jopa kolme opintopistettä. Opiskelijoiden pakottaminen kurssille, jonka sisältö on koettu turhaksi, ei palvele ketään. Opiskelijoita ei innosta tulla turhalle kurssille eikä opettajista ole mukavaa luennoida tyhjälle salille. Lisäksi *kurssin tiedotusta pitäisi parantaa*: jos opiskelija ei kurssin olemassaoloa huomaa, kannattaa opettajan tai kansainvälisyyskoordinaattorin siitä opiskelijalle mainita.

Kurssilla olisi hyvä käydä *läpi sosiaalisia ja ammatillisia valmiuksia* ja keskustella niistä henkilökohtaisella tasolla, jotta asiasta tulee itselle oma- ja ajankohtainen. Näihin asioihin perehdytään harvoin ja usein työn onnistuneisuutta mitataankin vain tuloksilla (Sinkkonen 2008). Tämä on harmillista, koska opiskeluvaiheessa on tärkeää pitää mielessä myös oma kehitys ja itsetutkiskelu, eikä vain tulosten tuottaminen. Eräs opiskelija mainitsi kurssin olleen lähinnä vaihto-opiskelijoille tarkoitettu, joten se ei kiinnostanut työharjoitteluun lähtevää. Kurssin *sisällön pitäisi siis suunnitella sekä vaihto- että työharjoitteluohjelmille* tai jakaa ne omiksi kokonaisuuksikseen.

Eräs opiskelija ehdotti *myös informatiivisen sähköpostiviestin lähettämistä* kaikille harjoitteluun ja vaihtoon lähteville. Vaikka tietoja löytyykin Humakin sivuilta, olisi niistä hyvä muistuttaa vielä kootusti ja liittää viestiin tärkeitä linkkejä.

Ehkä kaikille ulkomaanharjoitteluun lähtijöille voisi tulla infosähköposti tms missä olisi tiivistetty tietopaketti rahoitustukien mahdollisuuksista, käytännöt ongelmien ilmetessä jne. (Vastaaja 11)

Valmentavan kurssin aikana opiskelijoille voitaisiin jakaa joko fyysiset kopiot kansainvälisestä harjoitteluoppaasta tai muistuttamalla opiskelijoita siitä, mistä se internetissä löytyy. Opas on hieman sekava Euroopan ulkopuolelle lähteville opiskelijoille, sillä kaikki oppaassa mainitut asiat eivät koske Euroopan ulkopuolista vaihtoa. Tämä käy ilmi siitä, että opiskelijat kertovat olleensa hämillään asioista, joista tietoa oppaassa kuitenkin on (Virkamäki 2015, 40). Oppaan sisältöä voisi miettiä yhdessä opiskelijoiden kanssa, jotta siitä tulisi mahdollisimman helppolukuinen, mutta samalla kattava ja informatiivinen.

5.2 Harjoittelun aikana

- **Tehtävien suunnittelu ja toteutus**

Humakissa voi yhdistellä eri opintojaksoja suuremmiksi kokonaisuuksiksi, mikä on hyödyllistä ulkomaan harjoitteluissa, joissa työtunteja kertyy helposti ja opittavia asioita tulee kerralla suuri määrä (Humak 2016c, 4). Tämä voi kuitenkin aiheuttaa hämmennystä ja turhaa työtä opiskelijalle, mikäli yhdisteltävien opintojaksojen hyväksytysti suorittamiseen vaativia tehtäviä ei kirjata selvästi ylös harjoittelua suunnitellessa.

Moni opiskelija koki tehneensä ylimääräistä työtä kirjoittaessaan erilaisia kirjallisia tehtäviä eri kursseja varten ja jälkikäteen saaneensa kuulla, että yksi kattava raportti olisi riittänyt hyväksytyyn merkintään. *Tehtävät pitäisi siis sopia huolellisesti ja miettiä kannattaako monen raportin sijaan tehdä yksi kattava raportti*, jossa käsitellään monen kurssin asioita.

Myös harjoittelun aikana suoritettavien tehtävien toteutumista pitäisi seurata opettajien toimesta, jotta harjoittelun hyödyt voidaan maksimoida. Itse huomasin harjoitteluni aikana tekeväni hyvinkin erilaisia tehtäviä mitä alunperin oli sovittu, mutta siitä oli itse vaikea huomauttaa. Opettajan auktoriteetti on usein vahvempi kuin opiskelijan.

- **Opiskelijan viihtyvyyden ja harjoittelun sujuvuuden varmistus**

Opiskelija ohjeistetaan tekemään koulua varten harjoittelusuunnitelma, -sopimus ja lopuksi raportti. Lisäksi pitäisi tehdä tuntikirjanpitoa ja oppimispäiväkirjaa sekä huolehtia säännöllisistä arviointikeskusteluista harjoitteluohjaajan kanssa. (Humak 2016c, 8.) Useista raporteista käy kuitenkin ilmi, että arviointikeskusteluja ei erityisemmin ole pidetty ja jos niitä on yritetty, niin asiat eivät silti ole juurikaan muuttuneet. Opiskelijoista osa myöntääkin, että kritiikin esittäminen yrityksen tai ohjaajan toimintatavoista harjoittelun aikana on kiusallista, koska se voi aiheuttaa jännitteitä.

Oma kokemukseni on, että vaikka arviointikeskusteluja käytiin ja kerroin olevani huolissani esimerkiksi työtehtävieni vähyydestä, ei tilanne muuttunut mitenkään. Opiskelijana on mielestäni myös vaikea kritisoida jo työelämässä olevia, koska auktoriteettia ja kokemusta ei ole vielä kertynyt tarpeeksi. *Opettajien olisikin hyvä olla opiskelijoihin yhteydessä ja tarjoutua oma-aloitteisesti keskustelemaan asiasta ohjaajan kanssa*, vaikka niin, että ohjaaja ei tiedä opiskelijan edes kertoneen opettajalle mitään. Kuumien kyselyjen tekeminen opiskelijoilta ei varmasti katsottaisi pahalla, vaikka heillä kaikki hyvin menisikin. Ongelmista harjoittelun aikana voi olla vaikea avautua opettajalle, jos opettajan kanssa pidettävä yhteys on ollut olematonta.

- **Harjoittelun mainostaminen sosiaalisessa mediassa**

Humakilla on monia some-kanavia, joissa opiskelijat *voisivat jakaa kokemuksiaan jo harjoittelun aikana*. Tällaisia blogi-päivityksiä löytyykin Humakin sivuilta ja somesta jonkin verran, mutta mielestäni opiskelijan kansainvälisiä kokemuksia ei hyödynnetä tarpeeksi näkyvyyttä Humakille haettaessa. Humak voisi myös *antaa opiskelijoille jotain Humakia ja Suomea edustavia viemisiä harjoittelupaikkaan*; näiden antamisesta voitaisiin tehdä päivityksiä some-kanaviin.

Opiskelijoiden omat päivitykset jo matkan aikana olisivat varmasti kiinnostavia ja innostaisivat opiskelijoita lähtemään harjoitteluihin. Mikäli vaihtoon valmentava kurssi osuisi yksin jonkun opiskelijan ulkomaan oleskelujakson kanssa, *voisi opiskelija soittaa esimerkiksi videopuhelun ulkomailta ja kertoa kokemuksistaan paikan päällä*.

5.3 Harjoittelun jälkeen

- **Opiskelijoiden harjoittelukokemusten jakaminen**

Humakin opiskelijoiden täytyy jakaa harjoittelukokemuksensa työelämäseminaarissa muiden Humakin opiskelijoiden kanssa (Humak 2016c, 8). Työelämäseminaari on kuitenkin erittäin tiivis, yksipäiväinen tapahtuma, jossa moni opiskelija esittelee harjoitteluaan ja keskustelee siitä ryhmissä, joten harjoitteluihin ei ehditä paneutua kovin syvällisesti. Kuten luvuissa 5.1 ja 5.2 ehdotin, kannattaisi opiskelijoiden kokemuksia ulkomaan harjoitteluista jakaa kansainvälisen vaihdon infotilaisuuksissa ja sosiaalisessa mediassa työelämäseminaarin lisäksi.

- **Harjoitteluraporttien sisällön muokkaaminen**

Opiskelijan täytyy harjoitteluraportissaan kuvailla harjoittelupaikkaansa, arvioida sen toimintaa ja onnistumista niin tehtävien toteutuksessa kuin ohjauksessa, kirjoittaa itse-arviointi, esitellä oppimistehtäviä ja arvioida niiden tuloksia ja liittää mukaan työharjoittelun aikana tehtyjä tuotoksia, jos niitä on (Humak 2016c, 12). Tämän lisäksi olisi hyvä luoda jonkinlainen katsaus kohdemaahan ja sen kulttuuriin sekä arvioida ulkomaisen harjoittelun tuomaa hyötyä kotimaan harjoitteluun verrattuna. Opiskelija voisi kertoa mahdollisista viisumi-, matka- ja majoitusjärjestelyistään, jotta seuraavat harjoitteluun lähtevät saavat asiasta mahdollisimman tarkkaa tietoa. Mikäli harjoittelija on pitänyt esimerkiksi blogia harjoittelunsa aikana, olisi sen linkittäminen raporttiin hyödyllistä.

Lisäksi opiskelija voisi antaa luvan kysyä häneltä kysymyksiä harjoitteluun liittyen ja laittaa loppuun yhteystietonsa, esimerkiksi sähköpostiosoitteen, joka ei ole Humakin sähköposti. Harjoittelijoihin on vaikea saada yhteyttä, jos he ovat valmistuneet, sillä Humakilla ei välttämättä ole heidän ajankohtaisia yhteystietojaan enää valmistumisen jälkeen.

Raportit pitäisi jakaa julkisesti Humakin opiskelijoiden kesken, esimerkiksi Pepissä. Näin tehdään muun muassa Haaga-Helian ammattikorkeakoulussa (Kaitsalmi 2015, 27). Ennen HumakPro:n käytön lopetusta näin tehtiinkin, mutta osa raporteista puut-

tui ja ne oli nimetty sekavasti. Järjestelmällinen otsikointi ja kansioihin lajittelu auttaa halutun tiedoston löytämisessä.

6 LOPUKSI

Opinnäytetyötäni aloittaessani kuvittelin, että opiskelijoiden tarve henkisen tuen saamiseen opettajilta olisi suurempi. Vastauksia läpikäydessäni huomasin kuitenkin, että ainakin haastattelemi opiskeijat ovat hyvin itsenäisiä ja innokkaita hoitamaan asiansa omatoimisesti. En itsekään tarvinnut apua opettajiltani eikä minua haitannut, vaikka minuun ei oltu yhteydessä harjoittelun aikana. Olen kuitenkin samoilla linjoilla haastateltavien kanssa siitä, että joku muu voi tarvita enemmän apua tai rohkaisua, jotta he päättäisivät lähteä harjoitteluun ulkomaille.

Eräs opiskelija sanoi, että ne, jotka haluavat lähteä harjoitteluun ulkomaille tekevät sen itsenäisesti, oli apua tarjolla tai ei. Yhdyn tähän mielipiteeseen itsekkin harjoittelun suorittaneena. Apua olisi ollut mukava saada, mutta ilman sitäkin on pärjännyt. Toki pärjääminen ei välttämättä ole se positiivisin sana, mitä työharjoitteluun voidaan yhdistää. Koulujen ei pitäisi siis pyrkiä pelkästään siihen, että opiskelijat pärjäävät kansainvälisissä harjoitteluissa tai käytännön järjestelyiden parissa, vaan heidän pitäisi ennakoivasti auttaa opiskelijaa ja tarjota tukea oma-aloitteisesti, vaikka sitä ei aina tarvittaisikaan.

Vaikka Johanna Virkamäki kirjoitti opinnäytetyössään (2015, 40) ulkomaanharjoitteluiden oppimistavoitteiden ja suunnitelmien olleen vajavaisia, ei muutosta Humakissa tähän asiaan ole ainakaan vielä vuonna 2018 tullut. Tämä käy ilmi kyselytuloksista, joissa haastattelemi Humakin opiskelijat kertovat tehneensä tavoitteellisia suunnitelmia, joita ei kuitenkaan ole loppujen lopuksi harjoittelussa toteutettu, eikä niitä ole mitenkään seurattu. Virkamäen työstä löytyy myös minun opinnäytetyöni kehitysehdotuksien kaltaisia kehitysehdotuksia, mikä tarkoittaa sitä, että hänen ehdotuksiaan ei ole juuri pantu täytäntöön tai sitten niiden onnistumista ei ole valvottu. Sen, että samat ehdotukset ja samanlaiset kommentit opiskelijoilta harjoittelujen järjestelyistä

toistuvat muutaman vuoden välein tehdyissä opinnäytetöissä, pitäisi olla selkeä viesti Humakille siitä, mitä opiskelijat harjoitteluiltaan toivovat.

Mikäli Humak pystyy selkeyttämään ohjeita työharjoitteluun liittyvistä tehtävistä, rahoituksen hoitamisesta ja sen etsimisestä sekä ennakoivasti tarjoamaan apua sitä mahdollisesti tarvitseville harjoitteluun lähtijöille, saadaan Humakin työharjoitteluista maksimaalinen hyöty sekä opiskelijalle että oppilaitokselle.

LÄHTEET

- Auvinen, Atte & Tarkiainen, Elisa 2018. Soluessee: Kvalitatiivinen tutkimus. Viitattu 31.7.2018. <http://essee pankki.proakatemia.fi/soluessee-kvalitatiivinen-tutkimus-2/>
- Coombes, Hilary 2001. Research Using IT. Basingstoke, UK: PALGRAVE Houndmills.
- Euroopan Unioni 2018. Opiskelu ulkomailla ja apurahat. Viitattu 6.8.2018. https://europa.eu/youreurope/citizens/education/university/study-abroad/index_fi.htm
- Euroopan komissio 2018. Työskentely toisessa EU-maassa. Viitattu 18.8.2018. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=25&langId=fi>
- Heikkilä, Elli & Pikkarainen, Maria 2008. Väestön ja työvoiman kansainvälistyminen nyt ja tulevaisuudessa. Turku: Siirtolaisinstituutti.
- Heikkilä, Tarja 2004. Tilastollinen tutkimus. 5 painos. Helsinki: Edita
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2016a. Kansainvälisyys. Viitattu 25.7.2018. <https://wiki.humak.fi/pages/viewpage.action?pageId=4262797#>
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2016b. Humakin strategia 2020. Viitattu 14.7.2018. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/07/Humakin-strategia-2020.pdf>
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2016c. Harjoittelun käsikirja.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018. Opas kansainväliseen opiskelijavaihtoon. Viitattu 6.8.2018. <https://wiki.humak.fi/pages/viewpage.action?pageId=7340359#>
- Immonen, Heidi 2010. Kyselytutkimus tietojenkäsittelyn alumneille. Tampereen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Juuti, Niina 2018. Puhelinkeskustelu 17.7.2018. Helsinki: Opetushallitus.
- Kansaneläkelaitos 2018. Opintotuki ulkomaille. Viitattu 7.8.2018. <https://www.kela.fi/opintotuki-ulkomaille>
- Kaitsalmi, Linda 2015. Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopiskelijoiden kansainvälisen työharjoittelun opas. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Krank, Arja 2017. Kansaneläkelaitos. Opintotuen asumislisä poistuu – näin se vaikuttaa etuusiisi. Viitattu 13.8.2018. <https://elamassa.fi/opiskelu/opintotuen-asumislisa-poistuu/>
- Kimpimäki, Jaan-Pauli 2011. Quality Assurance of International Work Placements in Kymenlaakso University of Applied Sciences Business Department. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Kumpula, Heidi & Janatuinen, Elina 2010. Kokemuksia kansainvälisestä maatalousharjoittelusta ja harjoittelukirjan kehittämisestä. Savonia ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

- Lahti, Iina 2013. Making practical training a success : case: international practical training process at Lahti University of Applied Sciences. Lahden ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Liikenteen tutkimuskeskus Verne 2018a. Kysely- ja haastattelumenetelmät. Viitattu 31.7.2018.
<http://www.tut.fi/verne/tutkimusmenetelmat/kysely-ja-haastattelumenetelmat/>
- Liikenteen tutkimuskeskus Verne 2018b. Tiedon analyysi. Viitattu 17.8.2018.
<http://www.tut.fi/verne/tutkimusmenetelmat/tiedon-analysointi/>
- Opetushallinnon tilastopalvelu 2018. AMK-opiskelijoiden ja harjoittelijoiden kansainvälinen liikkuvuus. Viitattu 6.8.2018.
<https://vipunen.fi/fi-fi/layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/AMK-opiskelijoiden%20ja%20harjoittelijoiden%20kansainvalinen%20liikkuvuus%20-%20ammattikorkeakoulu.xlsb>
- Opetushallitus 2018. Kansainvälinen harjoittelu. Viitattu 7.8.2018.
http://www.cimo.fi/ohjelmat/kansainvalinen_harjoittelu
- Puoskari, Edla & Eskola, Leena & Niinikoski, Eija-Riitta 2012. Kansainvälistymisen polut. Käsikirja verkostoista, vaihto-ohjelmista ja rahoituksesta. Kuopio: Kopijyvä Oy.
- Pänkäläinen, Raisa 2013. Ulkomaan työharjoittelu osana kulttuurituottajan ammatillista kasvua Näkemyksiä ja kehitysehdotuksia Humanistisen ammattikorkeakoulun kansainväliseen työharjoitteluun. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 23.8.2018.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>
- Sinkkonen, Reeta 2008. Onnistu ulkomaankomennuksissa. Helsinki: WSOYpro.
- Simovaara, Jyrki 2018a. Puhelinkeskustelu 15.3.2018. Helsinki: TKI-Ilkka.
- Simovaara, Jyrki 2018b. Puhelinkeskustelu 6.8.2018. Helsinki: TKI-Ilkka.
- Sorvoja, Timo 2017. Sähköpostiviesti 27.8.2017.
- Studentum.fi 2018. Opintojen rahoitus ulkomailla apurahoin ja stipendein. Viitattu 21.8.2018. <https://www.studentum.fi/tietoa-opiskelijalle/opintojen-rahoitus-ulkomailla-9811>
- Virkamäki, Johanna 2015. Humanistisen ammattikorkeakoulun Erasmus- ulkomaanharjoittelun kehittäminen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2018. Tunnisteellisuus ja anonymisointi. Viitattu 7.8.2018.
<http://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/tunnisteellisuus-ja-anonymisointi.html>

LIITTEET

Liite 1: Kyselytutkimus työharjoittelusta Euroopan ulkopuolella - Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijat

PERUSTIEDOT

1. Sukupuoli, ikä, asuinpaikkakunta
2. Millä HUMAK:in kampuksella opiskelet/opiskelit?
3. Minä vuonna aloitit opintosi? Jos olet valmistunut, milloin valmistuit?

HARJOITTELU ULKOMAILLA

4. Missä vaiheessa opintojasi lähdit työharjoitteluun ulkomaille?
5. Missä maassa olit työharjoittelussa? (maa, kaupunki, harjoittelupaikka)
6. Kauanko olit työharjoittelussa? Miksi juuri sen ajanjakson?
7. Mitä kautta löysit harjoittelupaikkasi?
8. Miten rahoitit harjoittelusi? (säästöt, stipendit, apurahat)
9. Miten päädyit lähtemään EU:n ulkopuolelle harjoitteluun?

HUMAKIN OSUUS HARJOITTELUSSA

10. Auttoiko HUMAK sinua harjoittelupaikan löytämisessä? Miten? (neuvontaa, kehotusta lukea asioita netistä)
11. Osallistuitko ulkomaan vaihtoon valmentavalle kurssille vai olitko tietoinen tästä kurssista?
12. Missä vaiheessa opintoja sait kuulla ulkomaan opintojen mahdollisuudesta?
13. Tarjosiko HUMAK apurahaa sinulle, paljonko ja miltä ajalta?
14. Auttoivatko he etsimään rahoitusta?
15. Millä tavoin koet HUMAK:in ja/tai opettajiesi auttaneen sinua työharjoittelusi eri vaiheissa, ennen, aikana ja jälkeen harjoittelun?
16. Olisitko kaivannut lisää tukea opettajiltasi?
17. Koitko HUMAK:in rohkaisseen sinua lähtemään työharjoitteluun EU:n ulkopuolelle?
18. Miten mielestäsi opiskelijoita saisi rohkaistua lähtemään työharjoitteluun EU:n ulkopuolelle?

19. Pitikö sinun raportoida jälkeenpäin harjoitteluasi koululle tai liittyikö siihen muita velvoitteita, työelämäseminaareja, luentoja, tms?

Liite 2: Kyselytutkimus työharjoittelusta Euroopan ulkopuolella - muiden kolmannen asteen oppilaitosten opiskelijat

PERUSTIEDOT

1. Sukupuoli, ikä, asuinpaikkakunta
2. Millä kampuksella opiskelet/opiskelit?
3. Minä vuonna aloitit opintosi? Jos olet valmistunut, milloin valmistuit?

HARJOITTELU ULKOMAILLA

4. Missä vaiheessa opintojasi lähdit työharjoitteluun ulkomaille?
5. Missä maassa olit työharjoittelussa? (maa, kaupunki, harjoittelupaikka)
6. Kauanko olit työharjoittelussa? Miksi juuri sen ajanjakson?
7. Mitä kautta löysit harjoittelupaikkasi?
8. Miten rahoitit harjoittelusi? (säästöt, stipendit, apurahat)
9. Miten päädyit lähtemään Euroopan ulkopuolelle harjoitteluun?

KOULUN OSUUS HARJOITTELUSSA

10. Auttoiko koulusi sinua harjoittelupaikan löytämisessä? Miten? (neuvontaa, kehotusta lukea asioita netistä, kirjallinen paketti)
11. Mikäli koulusi tarjosi ulkomaan harjoitteluun valmentavaa kurssia, osallistuitko tälle kurssille?
12. Missä vaiheessa opintoja sait kuulla ulkomaan opintojen mahdollisuudesta ja miten?
13. Tarjosiko koulusi apurahaa sinulle, paljonko ja miltä ajalta? Miten apurahaa haettiin?
14. Auttoivatko he etsimään rahoitusta?
15. Millä tavoin koet koulusi ja/tai opettajiesi auttaneen sinua työharjoittelusi eri vaiheissa, ennen, aikana ja jälkeen harjoittelun?
16. Olisitko kaivannut lisää tukea opettajiltasi?
17. Koitko koulusi rohkaisseen sinua lähtemään työharjoitteluun Euroopan ulkopuolelle?

18. Miten mielestäsi opiskelijoita saisi rohkaistua lähtemään työharjoitteluun Euroopan ulkopuolelle?
19. Pitikö sinun raportoida jälkeinpäin harjoitteluasi koululle tai liittyikö siihen muita velvoitteita, työelämäseminaareja, luentoja, tms?